

[អ្នកសម្ភាស៖ សាយ តុលា (ស.ត), ប៉ាត្រីក កេរសាល (ប.យ), សុង សេង (សុង.ស), ខាត់ធីរីន ហ្គ្រាន(ខ.ហ)- អ្នកផ្តល់បទសម្ភាសន៍៖ សុន សៀន (ស.ស), គីយ រដ្ឋា (គ.រ), គីយ សុវណ្ណរិទ្ធ (គ.ស), ឈុត តូក(ឈ.ត)]

[Interviewers: Tola Say (TS), Patrick Kersale (PK), Song Seng (SongS), Catherine Grant (CG). Interviewees: Son Soeun (SS), Koeuy Reatha (KR), Koeuy Sovanrith (KS), Chhut Tok (CT)]

[00:00]

ខ.ហ៖

CG:

*It says that this Angkuoch is found in Cambodia.
គេថាអង្គុចនេះត្រូវបានរកឃើញក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។*

គ.រ៖

KR:

អង្គុចនេះជាបស់ឪពុកខ្ញុំ។ មានរាងមូល!
This Angkuoch is one of my father's. Its shape is round.

សុង.ស៖

SongS:

*ចុះបងមើលស្គាល់ដែរឬទេ? វាជាអង្គុចរបស់គាត់។ ពិតដែរឬទេ?
So do you recognise it? It is his Angkuoch. Is that right?*

គ.រ៖

KR:

អង្គុចនេះជាបស់ឪពុកខ្ញុំ។
This Angkuoch is one of my father's.

សុង.ស៖

SongS:

*អញ្ចឹង?
Right?*

គ.រ៖

KR:

បាទ! មួយរយភាគរយ វាជាអង្គុចរបស់ឪពុកខ្ញុំ។
Yes! It is one of my father's a hundred percent.

ខ.ហ៖

CG:

*The British Museum thinks that...
ប៉ុន្តែមនុស្សនៅសារៈមន្ទីរគិតថា...*

សុង.ស៖

SongS:

*គេដាក់តាំងអង្គុចនេះនៅក្នុងសារៈមន្ទីរនៃចក្រភពអង់គ្លេស ហើយគេគិតថា
វាជាអង្គុចដែលត្រូវបានរកឃើញនៅស្រុកខ្មែរ។
They installed this instrument in the British Museum and they think it is an
Angkuoch that was found in Cambodia.*

ខ.ហ៖

CG:

...the British Museum thinks that this instrument was probably made in the late 19 or the early 20 century, but your mother and your sister thought that it was made by your father. What do you think?

តាមការពិនិត្យរបស់គេនៅសារៈមន្ទីរនោះ គេថាវាត្រូវបានធ្វើឡើងនៅចុងស.វទី១៩ ឬដើមស.វ ទី២០។ ប៉ុន្តែនៅពេលដែលគាត់បង្ហាញទៅកាន់ប្អូនស្រីរបស់បង គាត់ប្រាប់ថា អង្គុចនេះត្រូវបានធ្វើដោយឪពុករបស់បង។

[SongS translates]

ខ.ហៈ

CG:

It is difficult to see.
វាពិបាកមើល។

ឃ.យៈ

PK:

Do you have another picture?
តើអ្នកមានរូបភាពផ្សេងទេ?

ខ.ហៈ

CG:

Yes! I am just trying...
បាទ!ខ្ញុំកំពុងព្យាយាម។

គ.វៈ

KR:

ពុកខ្ញុំកើតនៅឆ្នាំ...ពេលដែលគាត់ស្លាប់ គាត់មានអាយុ៧៨ឆ្នាំ។
គាត់បានស្លាប់ជិត១០ឆ្នាំហើយ។

My father was born in... when he passed away [in 2012], he was 78 years old.
He died nearly 10 years ago now.

ឃ.យៈ

PK:

A better picture? Only this one?
មានរូបល្អជាងនេះទេ?មានតែមួយនេះទេ?

ខ.ហៈ

CG:

Only this one! Only from the catalogue!
មានតែមួយទេ!មកពីកាតាឡុក!

គ.វៈ

KR:

រាងអង្គុចនេះ ជារាងអង្គុចដែលឪពុកខ្ញុំធ្វើ។ ពុកខ្ញុំធ្វើអង្គុចបែបនេះឯង។
អង្គុចដែលគាត់ធ្វើមានរាងមូល។ ក្បាលវាមានលក្ខណៈបែបនេះ។
នេះជាអង្គុចដែលធ្វើទូទៅ។ បែបនេះមែនទេ តូក?

This shape of Angkuoch is the shape that my father used to make. He always did it like this. The shape of his Angkuoch was round. Its head is like this. This is a typical Angkuoch [of his]. Is that right, Tok?

ឪពុកខ្ញុំមិនធ្វើអង្គុចតែមួយប្រភេទទេ។ គាត់មានធ្វើអង្គុចជ្រុងថែមទៀត។
ជ្រុងដែលមានក្បាល...

My father did not make only one type. He also made angled Angkuoch. The angled one has....

ឫ.យ៖

PK:

Do you know how long it is?
តើអ្នកដឹងថាវាមានប្រវែងប៉ុន្មានទេ?

ឧ.ហ៖

CG:

Yes! 23 centimeters!
ចាស! ២៣ សង់ទីម៉ែត្រ!

ឫ.យ៖

PK:

23! [To KR:] Do you have an Angkuoch Russey?
២៣! [សួរទៅគ.រ] មានអង្គចប្បស្សី?

គ.រ៖

KR:

តូក! យកអង្គចប្បស្សី!
Tok! Get an Angkuoch Russey please!

ឫ.យ៖

PK:

Because usually the Russey from the forest is longer and larger.
ពីព្រោះអង្គចប្បស្សីមកពីព្រៃតែងតែវែងជាង និងក្រាស់ជាង។

ឧ.ហ៖

CG:

Right!
ត្រូវ!

ឫ.យ៖

PK:

Because Angkuoch Khmer is the smallest one.
ព្រោះថា អង្គចខ្មែរជាអង្គចដែលតូចជាងគេ។

[02:24]

ឧ.ហ៖

CG:

I am showing you other photos from yesterday. This is their mum, Ta. This is the mother of all the brothers. And this is the sister.
[Seng's translation: នេះជារូបភាពម្តាយរបស់ពួកគាត់ និងនេះជាប្អូនស្រីគាត់។]

She is in her 30s.

[Seng's translation: ហើយគាត់ប្រហែលជាអាយុ៣០ឆ្នាំ។]

And she was sure that her father made this instrument.

[Seng's translation: ហើយគាត់ប្រាប់ច្បាស់ណាស់ថា
អង្គចដែលដាក់នៅប្រទេសអង់គ្លេសនេះធ្វើដោយដៃឪពុករបស់គាត់។]

That's the father.

[Seng's translation: នេះជាឪពុករបស់គាត់ ប៉ុន្តែគាត់បានស្លាប់ហើយ។]

គ.វ៖

KR:

អង្គចរបស់ឪពុកខ្ញុំប្រហែលជាវែង និងធំជាងនេះបន្តិច។
My father's instrument is probably a bit longer than this one.]

[SongS translates]:

[សុដ.ស បកប្រែ:]

And he said there were many different shapes that his father had made.
ឪពុកគាត់ធ្វើអង្គចមានរូបរាងច្រើន។

[03:27]

គ.វ៖

KR:

អង្គចនេះ ជាការវិវឌ្ឍធ្វើពេលក្រោយទេ។ វាងតូច ព្រោះភាគច្រើនគេនិយមធ្វើតូច។
ការធ្វើតូចនេះលឿន។
This Angkuoch is a later evolution. It is smaller because people like smaller Angkuoch. Making a smaller Angkuoch is faster.

សុដ.ស៖

SongS:

លេងបានលឺ?
It produces a sound?

ពួកគាត់ជាអ្នកធ្វើ។
They are the makers?

[03:39]

ខ.ហ៖

CG:

So Seng, do they think it was not made by the father?
សេង! អញ្ជឹង តើពួកគេគិតថាវាធ្វើដោយឪពុករបស់ពួកគេទេ?

សុដ.ស៖

SongS:

តើបងយល់ដូចម្តេចប្អូនស្រីរបស់បងទេថា
តើអង្គចនេះធ្វើដោយឪពុករបស់បងឬយ៉ាងណា?
Do you agree with your sister when she said this Angkuoch was made by your father?

គ.វ៖

KR:

បើមើលតាមអង្គចនេះ ខ្ញុំសន្និដ្ឋានថាវាធ្វើដោយឪពុកខ្ញុំ។
ប្រសិនបើខ្ញុំអាចមើលឃើញដោយផ្ទាល់ ខ្ញុំនឹងមានភាពច្បាស់ការជាងនេះ
តែនេះខ្ញុំមើលតាមរូបថត។ ឪពុកដែលពួកខ្ញុំធ្វើវែងជាង ធំជាង
និងក្រាស់ជាងនេះបន្តិច។ សម្រាប់អង្គចស្តើងៗនេះ...
បងប្រុសនេះធ្វើអង្គចស្តើងជាងគេ។
Based on what I see, I think it was made by my father. If could see it directly, I would know clearly, but I am seeing it through a picture. The Angkuoch made by my father were a bit longer, bigger and thicker than this one. Most of the time he made [unclear] Angkuoch like [those I have mentioned]. For the thin Angkuoch... this brother [of mine] makes the thinnest Angkuoch.

[SongS translates]

[04:26]

គ.វ៖

KR:

បើពុកខ្ញុំធ្វើ...ទាក់ទងនឹងការក្រឡឹង គាត់មិនសូវក្រឡឹងឱ្យមានគម្លាតបែបនេះទេ។
គាត់ច្រើនក្រឡឹងក៏ប។ គាត់មានឆ្លាក់ក្បាច់អង្គរបែបនេះដែរ។ អង្គចន្ទៈ!
ហើយពួកយើងមានក្បាច់ឆ្លាក់ខាងក្រោយបែបនេះ។

If my father did it... regarding the carving, he did not like to put a space right here. He made a closed carving. He used an Angkor motif like this. On some Angkuoch! And we also had some motif at its back.

សុង.វ៖

SongS:

ចុះឪពុករបស់បងរៀនធ្វើអង្គចពីអ្នកណា?
Where did your father learn?

គ.វ៖

KR:

គាត់ចេះធ្វើមកពីតាខ្មុំ។
He learned from my grandfather.

[SongS translates]

ខ.ហ៖

CG:

Do you think it is from Ta Koeuy or his grandfather?
តើអ្នកគិតថាវាធ្វើដោយតាភើយ ឬជីតារបស់គាត់?

សុង.ស៖

SongS:

I think it is from his grandfather.
ខ្ញុំគិតថា វាធ្វើដោយជីតារបស់គាត់។

ខ.ហ៖

CG:

We met Chi Chen.
ពួកយើងបានជួបជី ចិន។

គ.វ៖

KR:

នេះគឺអាងោល។ វាជាមោយចាស់អង្គចរបស់ខ្ញុំ។ វាទិញតាំងពីតូច។ នេះគឺអាងោល។
វានៅស្រះស្រង់។ វាលេងច្រើន ដោយសារវាជាអ្នកលក់។
This is Ah Ngol [Chi Chen]. He was my old customer. He has bought Angkuoch from my family since he was young. This is Ah Ngol. He lives at Sras Srang [village]. He plays Angkuoch a lot because he is a seller.

ខ.ហ៖

CG:

Sras Srang village!
ភូមិស្រះស្រង់!

គ.វ៖

KR:

វាទិញតែពីខ្ញុំទេ។ ក្រោយមក ឪពុករបស់វាមករៀនពីឪពុករបស់ខ្ញុំ។
មានអ្នកស្រុះស្រង់មករៀនបីបួននាក់!

He only bought from me. Then his father came to learn from my father. There
were few people from Sras Srang who came to learn.

[05:37]

[SongS translates]

ខ.ហៈ

CG:

*And Monivong showed us how to make the instrument.
ហើយ មុនីវង់ក៏បានបង្ហាញយើងពីរបៀបធ្វើផងដែរ។*

គ.សៈ

KS:

នេះជាប្អូនក្រោយ។ ប្អូនអាដោល!

That is his younger brother. Ngol's younger brother!

សុដ.សៈ

SongS:

បងឬប្អូន?

Older or younger brother? Younger?

គ.សៈ

KS:

ប្អូន! គេធ្វើខាងបរិស្ថាន។

Younger brother! He works in the Environment Department.

សុដ.សៈ

SongS:

ប្អូនឬបង?

Older or younger?

ស.តៈ

TS:

ប្អូន!

Younger!

សុដ.សៈ

SongS:

ប្អូនរបស់ដោល?

Younger brother of Ngol?

ស.តៈ

TS:

ប្រឹងហើយ!

Yes!

[06:37]

គ.រៈ

KR:

ពុកខ្ញុំតែងតែធ្វើ...
My father always did...

ដែកដាប!
Metal file!

ដែកដាបរបស់វាធំដល់ហើយ។
His metal file was very big.

ពុកខ្ញុំតែងធ្វើ...សូម្បីតែអង្កួចជ្រុង ក៏គាត់ធ្លាប់ធ្វើដែរ។ អង្កួចជ្រុងបែបនេះ!
ហើយយើងធ្វើក្បាច់ខាងក្រោយ!
My father always did... he used to make even angled Angkuoch [type of Angkuoch Russey]. Angled Angkuoch like this [pointing to Angkuoch of the type made by Chi Monivong]. And we had a motif at the back.

បើពិឌើម ឪពុកខ្ញុំមិនប្រើឫស្សីស្រស់ធ្វើទេ។ គាត់ធ្វើពីឫស្សីងាប់តែម្តង។
តែពេលក្រោយមក បើធ្វើឫស្សីងាប់ វាប្រើពេលយូរ។ ដូចនេះ
ពុកយើងធ្វើឫស្សីស្រស់ដោយសារវាលឿន។
តែឫស្សីស្រស់នេះមិនមានគុណភាពអាចប្រើបានយូរទេ។
ឫស្សីទាំងអស់មិនមែនសុទ្ធតែអាចធ្វើបានទេ។
ឫស្សីខ្លះមិនអាចធ្វើឱ្យមានសម្លេងបានទេ។
Earlier, my father didn't use fresh bamboo. He only used dead bamboo. But later on, if we used dead bamboo, it would take a lot of time. So we started to use fresh bamboo because it was quick. However, the quality of this type of bamboo doesn't last in the long term. Not every type of bamboo can be used to make Angkuoch. Some types of bamboo cannot produce a sound.

ឈ.ត៖

CT:

គេរោលនឹងភ្លើង។ ឫស្សីឡើងខ្មៅ។
He smokes it with the flame. The bamboo flesh becomes black.

[07:15]

ឧ.ហ៖

CG:

And this is from famous Bin Song.
នេះជារបស់តា សុង។

ស.ត៖

TS:

នេះជារបស់តា សុង។
This is from Ta Song.

សុង.ស៖

SongS:

នេះជាស្នាដៃតា។
It is made by Ta.

ស.ស៖

SS:

សើច...!
[Laughs...!]

ស.គ:

TS:

អូហ្នឹងភ្លេច!

Oh! I forgot.

គ.វ:

KR:

អ្នកស្រុះស្រង់មករៀនពីពុកខ្ញុំ មិនដឹងជាពីរ ឬបីនាក់ទេ។ ខ្ញុំភ្លេច។ គេមករៀន។
អីដឹងមួយ។ មកមុនគេ? មករៀន! អ្នកស្រុះស្រង់មករៀន!

People from Sras Srang [village] came to learn from my father. I am not sure
whether it was two or three people. Uncle Chi came first? Came to learn!

People from Sras Srang came to learn.

ឪពុកខ្ញុំជាមកក្រោយគេទេ។

Ngol's father was the last who came.

ក្រោយមក គាត់បង្រៀនអ្នកផ្សេងទៀត ខ្ញុំមិនដឹងទេ។

Then I am not sure whether he taught other people or not.

[07:46]

ខ.ហ:

CG:

Ta! Did you ever try to make an instrument?

តាធ្លាប់ធ្វើអង្គចប្រភេទនេះដែរឬទេ?

ស.ស:

SS:

ធ្វើ!

I did.

ស.គ:

TS:

ធ្លាប់ធ្វើដែរ?

Did you use to make them?

ខ.ហ:

CG:

ធ្វើច្រើនដែរឬអត់?

Did you make many?

ស.ស:

SS:

មិនច្រើនទេ ព្រោះខ្ញុំធ្វើសម្រាប់ទុកប្រើខ្លួនឯង! ពេលខ្លះ
ខ្ញុំចែកទៅពួកម៉ាកដែលចង់បាន!

Not so many because I made them for my personal use. Sometimes I gave
some to friends who wanted to use it.

គ.វ:

KR:

ខ្ញុំគិតថាអង្គចដែលធ្វើចេញពីគ្រួសារប្រហែលជាមួយឡានកូរ៉េ!
អង្គចដែលធ្លាប់ធ្វើលក់ចេញទៅក្រៅ!

I think the Angkuoch that my family made could roughly fit a truck. Angkuoch
that we sold abroad.

ស.គ សួរ ស.ស៖

TS (to SS):

ធ្វើប្រហែលប៉ុន្មាន?

How many did you make?

ស.ស៖

SS:

បួនប្រាំ!

Four or five!

ឧ.ហ៖

CG:

Four or five! And did you not like it? Or why did you stop?

ហេតុអ្វីបានជាតាឈប់? ដោយសារតែតាមិនចូលចិត្ត?

គ.រ៖

KR:

ព្រោះបងប្អូនខ្ញុំបួននាក់!

Because I have four siblings.

សុដ.ស សួរគ.រ៖

SongS (to KR):

ចុះផ្ទះបង និងផ្ទះរបស់កាក្រក់ជីនៅក្នុងភូមិជាមួយគ្នា?

Is your house close to Krak Chi's house?

គ.រ៖

KR:

អត់ទេ! អីជីជាអ្នកស្រែស្រង់ ហើយខ្ញុំជាអ្នកព្រះដាក់។ ការពិត គ្រួសាររបស់អីក្រាក់ជី ដូចជាអាដោល គេទិញអង្កួចតែពីខ្ញុំទេ។ ពេលក្រោយមក ពេលដែលខ្ញុំមានការងារមិនសូវមានពេលធ្វើ គាត់មានគំនិតមករៀន។ គាត់រៀនដើម្បីធ្វើឱ្យកូនគាត់លក់។ គាត់រៀនពីឪពុករបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំលក់ឱ្យអាដោល តាំងពីវានៅតូចៗ។

No! Uncle Chi lives in Sras Srang and I live in Preah Dak. In fact, Krak Chi's family, such as Ngol - he bought Angkuoch from me. Then when I got a job, I did not have a lot of time to make them. He [Krak Chi] had the idea to learn. He made them for his son [Chi Chen] to sell. He learned from my father. I sold [Angkuoch] to Ngol since he was young.

ស.ស៖

SS:

ខ្ញុំឈប់ដោយសារពេលខ្ញុំមានគ្រួសារ ខ្ញុំក៏ឱ្យល។ ពេលដែលដើរលេង ខ្ញុំឧស្សាហ៍លេង។ I stopped because I became lazy when I married. When I went out, I liked to play it a lot.

ពេលដែលមានគ្រួសារហើយ ខ្ញុំមានការងារត្រូវធ្វើផ្សេងៗ។
When I got a wife, I had other jobs to do.

ឧ.ហ៖

CG:

He got a wife so he stopped?

គាត់មានគ្រួសារ ហើយគាត់ក៏ឈប់?

[មើលរូបថត]

[looking at photos]

ស.ស៖

SS:

[សើច...!]

[Laughs...!]

ខ.ហ៖

CG:

Sangha! Sangha nas! [very beautiful!]

សង្ខារ!សង្ខារណាស់!

ស.ស៖

SS:

This one...!

មួយនេះ...!

ស.ត៖

TS:

អូហ៍ស្អាត!

Oh! Beautiful!

ខ.ហ៖

CG:

សង្ខារណាស់!

So handsome!

ស.ត៖

TS:

តាសុងសង្ខារណាស់!

Ta Song is very handsome.

ស.ស៖

SS:

[សើច...!]

[Laughs...!]

ក.រ៖

KR:

ពុកខ្ញុំចេះធ្វើអង្គចង្កែកដែរ។ អង្គចង្កែកដែលតាធ្វើមិនសូវល្អ
ដោយសារប្រហែលជាដៃកមិនសូវឆ្អិន។ តាដុតមិនសូវឆ្អិនល្អ។

My father also knew how to make Angkuoch Daek. The Angkuoch that you have doesn't vibrate because it is not well heated. He did not heat it well.

ស.ស៖

SS:

អង្គចង្កែកនេះមិនល្អ។ បើបានល្អ សម្លេងវានឹងឡើងស្រួយ។ ពេលដែលតាលេង
វាមិនសូវល្អ ដោយសារដៃកនេះមិនល្អ។ តែប្រភេទនៃការធ្វើគឺដូចគ្នា
តែតាចាស់ហើយ... [សើច...!]

This Angkuoch is not heated. If he heated it, its sound would be resonant.

When he plays, it does not sound good. But the making technique is the same.

But he is old... [Laughs...!]

ក.រ៖

KR:
វាមិនសូររលាស់។
It does not vibrate.

ស.គ៖
TS:
លក់អ្វី?
Heat what?

ស.ស៖
SS:
លក់ភ្លើង!
Heat it with fire!

លក់នឹងភ្លើងទៀន។ គេកាត់ទៀនខ្លីៗរួចដក។
ពេលដែលមានអណ្តាតភ្លើងពណ៌ក្រហម ហើយយើងយកដៃលមករោលនឹងភ្លើងនោះ។
បន្ទាប់មក យកវាទៅដាក់ក្នុងទឹក ហើយវានឹងរឹង។ ពេលដែលយកវាមកលេង
វានឹងរលាស់។
Heat it with a candle flame! We cut the candle into short pieces and then we
heat it. When the flame becomes red, we take the metal piece to singe it. Then
we put it into water and it will become firm. When we take it to play, it will
vibrate well.

ខ.ហ៖
CG:
That's all?
អស់ហើយ?

គ.រ៖
KR:
បើតាមទស្សនៈរបស់ខ្ញុំ បើយើងមានការតាំងពិព័រណ៍ បើអាចធ្វើម្តងអង្គចានច្រើន
វាជាការល្អ ដើម្បីបង្ហាញថា អង្គចាយើងមិនមែនមានតែមួយម្តង។
ព្រោះពួកយើងចេះធ្វើច្រើនម្តង។ ពួកខ្ញុំអាចធ្វើអង្គចានច្រើនម្តង
ហើយវាលឺដូចគ្នា។ បើយើងធ្វើអង្គចានធំពេក វានឹងមិនសូរលឺទេ។ បើល្មមៗ...
To my understanding, if we had an exhibition, if we could make a lot of styles,
it would be good because it would show that our Angkuoch is not only one
style. Because we can make a lot of styles. We can make a lot of styles and
they can all produce sound. If we make a big Angkuoch, it will not sound big. If
a medium one...

ខ.ហ៖
CG:
ដូចគ្នា?
Same?

គ.រ៖
KR:
ដូចគ្នា! ត្រាន់តែអង្គចាននេះមិនបានធ្វើឱ្យផ្ចិតផ្ចង់!
Same! But this Angkuoch is not well made.

ខ្ញុំសូមជូនលោកស្រីមួយ។
I would like to give one to you.

ស.គ៖

TS:

He gave it to you.
តាតឱ្យវាទៅអ្នក។

សុ.ស៖

SongS:

ចុះបងមានអង្កួចដែលមកពីប្រទេសណានោះ? សូមបង្ហាញថាមើលផង!
You said you have an Angkuoch from somewhere? Please show us!

ស.ត៖

TS:

ប្រយ័ត្នមុតអណ្តាត!
Be careful because it can cut your tongue!

បើមិនចេះលេង វាអាចមុតអណ្តាត!
If you do not know how to play, it can cut your tongue.

[translates KR's comment]

គ.វ៖

KR:

វាទន់ណ្ហា។
It is soft.

វាមានអាចម៍នកណ្តុរ។
It has mouse dung on it!

ស.ស៖

SS:

ដៃកនេះ តាសុងអាចផ្ទាត់បាន។
អ្នកអត់ធ្មេញអាចផ្ទាត់បានដោយសារអ្នកលេងត្រូវទល់បបូរមាត់។
Ta Song can play this Angkuoch. Those who do not have teeth can play this instrument because only the lips are needed to compress it.

ស.ត៖

TS:

ជូតសិនទៅ!
Wipe it first!

[11:24 – END]